

Kam zmizel artefakt?
Land Art – umění země

Robert Smithson

Richard Long

Ivan Kafka

Land Art – umění země

- Land art vzniká koncem šedesátých let v USA
- umělci chtějí vytvořit protiváhu k umění vystavovanému v galeriích a muzeích
- Land art je formou protestu proti komercializaci umění
- díla tvoří ve volné přírodě, ale zobrazování přírody je nahrazeno jejím „ozvláštněním“
- používají přírodní materiály – kameny, hlínu, rostliny
- díla mají do přírody organicky zapadat, žijí vlastním životem
- často pak podléhají povětrnostním podmínkám, erozi, postupně zanikají
- svědectvím o zaniklých artefaktech jsou fotografie a videonahrávky

Vznik land artu – Robert Smithson (USA)

- zakladatelem land artu je americký umělec Robert Smithson
- jeho nejznámějším dílem je Spiral Jetty, vytvořená z kamene, zeminy a řas r. 1970 ve Velkém solném jezeře v Utahu
- je dlouhá téměř půl kilometru, svým tvarem připomíná valivý pohyb vln (už ve starověku spirála = výtvarný motiv mořského národa Krét'anů)
- kolísání hladiny v jezeře ovlivňuje, jak velká část spirály je viditelná a zda je spirála vůbec viditelná
- Smithsonova díla jsou monumentální a nákladná, nejlépe vyniknou při pohledu z nebe
- autor zahynul r. 1973 při pádu vrtulníku při prohlídce svých děl

Robert Smithson – Spiral Jetty 1970, Utah

Robert Smithson - Spiral Jetty, Utah

Robert Smithson – Spiral Jetty, Utah

Richard Long (Velká Británie)

- Richard Long svá umělecká díla vytváří procházkami po krajině – vyšlapává cestičky, spirály, skládá kameny, vytváří sochy a asambláže
- Linie deseti mil (šestnáctikilometrová stezka v krajině)
- artefakty fotí a poté je ponechává přírodě
- nepoznamenává krajinu nevratně, artefakty se postupem času rozpadají a vracejí se do lůna přírody
- Long vytváří také malby a otisky z bláta, např. otisky rukou na stěně univerzity v Cambridgi
- vytváří kruhy, spirály a další tvary z kamení či dřeva – přináší přírodu zpět do galerie

- častým motivem Richarda Longa je cesta
- cesty skládá v krajině z přírodních, materiálů (např. břidlicové desky) a jejich „vzorky“ pak staví i v galeriích
- jeho díla připomenou starověké kamenné cesty, dochované v centrech civilizace (např. Via Appia, nejstarší dochovaná římská cesta, stará přes 2000 let)
- cesty jsou symbolem lidské civilizace, spojují sídla, usnadňují pohyb, zrychlují komunikaci

Richard Long – Mud Work, Cambridge, 1996

Richard Long – Walking and Marking 2008

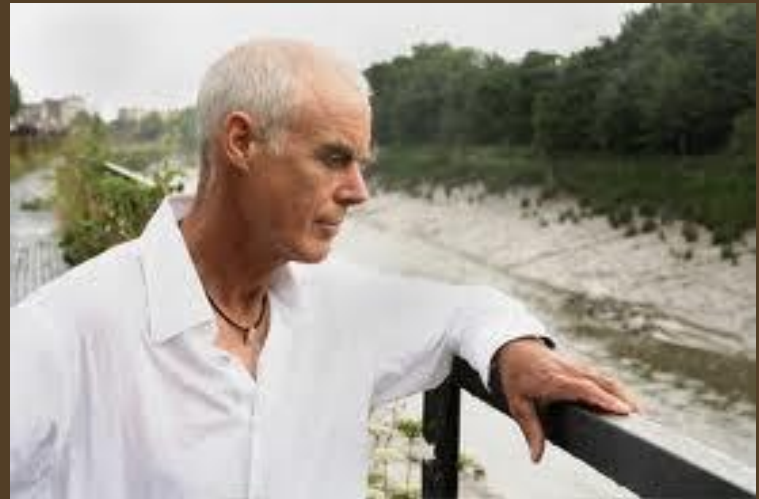

Ivan Kafka – český land art evropského rozměru

- Kafka je umělec, který vytváří velké instalace v krajině, předmět uvádí do vztahu k přírodě
- vytváří i projekty v interiéru a instalace v městském prostředí
- prostoru dává nový řád a smysl
- díla jsou konceptuální – jejich součástí je myšlenka, idea, často metaforicky vyjádřená v názvu díla, název je podstatnou složkou díla
- časté realizace v zahraničí, monumentální instalace, které netrvají dlouhodobě (ale přesto jsou nadčasové)
- jako první český umělec realizuje land artové projekty už od 70. let

- Kafka byl na vojenské službě zařazen jako meteorolog na letištní věži.
- „Půldruhého roku jsem sledovat vlající nebo nevlající větrný rukáv, který vykazoval pocit naprosté volnosti a stal se pro mě dominantním objektem, kterým začala éra mých akcí od roku 1975... Příběh o skládání, vlání a zvedání... s pětimetrovým větrným rukávem, náhradní jsem totiž na té vojně zcizil. Tento objekt vykazující symbiózu s krajinou mě skutečně okouzil... otevřel mi cestu obecnějšího vidění a pocitů radosti.“

Dvě linie volnosti i skleslosti, 2001, 50 německých a 50 českých větrných rukávů, Německo

- Kafkovy instalace působí silně esteticky
- o přítomnosti krásy ve svých dílech říká:
- „Ve svých instalacích kacířsky přiznávám i starodávný podíl pro kategorii krásy, musí ale být vykoupena složkou významové závažnosti... můžete vzít v podstatě hnusnej mikrotenovej pytlík, nafouknout ho, postavit do řady spolu s dalšíma a kupodivu zjistit, že vykazují jistou spanilost...“

Ivan Kafka – Čeští pytlíci

- v roce 1980 vytváří cyklus Bez názvu – duralová krychle a přírodní materiály (větve, sláma, kameny, listí, písek, led)
- „ krychle byla z částí, smršknul jsem ji na formát 120x120x120, dostala tím lidské měřítko a mohla vykazovat možnost uskutečnitelné práce jednoho dne...v zimě na sněhové pláni jsem ji naplnil větvemi, ty zastříhl do přesného tvaru, věc zdokumentoval a krychli začal skládat. A najednou jsem zjistil, že větve tam stojí samy dál. Ustrnul jsem. Bylo to pro mě jako zjevení. Objekt v krajině existoval dál, byl na něm patrný dotyk lidské ruky, jeho životnost podmiňovaly jen přirozené vlivy, nešlo o brutální zásah do krajiny a materiál po čase opět splynul s okolím.“

- tak vznikl jasný koncept – myšlenka vytvořit krychle z rozdílných materiálů umístěné v krajině Českomoravské vysočiny tak, aby byly jedna na dohled od druhé. Pak pracoval i na dalších místech. Skončilo to pískovou rezignací v Polsku a Baltického moře.
- jak říká sám autor: „...uplácat prostě nešla. Zůstala jen hromada, později ji srovnalo a smylo samo moře a zůstalo zase jen místo, na kterém se mohlo znovu začít.“

Ivan Kafka, cyklus Bez názvu, duralová krychle,
větve, sláma, listí, sníh, led, písek 1980

- K práci v zahraničí se Kafka dostal v osmdesátých letech celkem kuriózně – ministerstvo kultury poslalo jakýmsi omylem do jeho žižkovského ateliéru teoretičku umění z Finska, která sice měla dorazit úplně jinam a k někomu jinému, ale když už se ocitla u Kafky, projevila zájem o jeho věci. Na podzim roku 1986 pak přišel dopis s pozváním na výstavu ve Finsku. Kromě výstavy v muzeu instaloval Kafka na zamrzlém jezeře sněhový kopec, který do jara roztál – poprvé měl k dispozici stroje a stavělo se, kde ukázal. Jeho jméno už nezapadlo a od té doby realizoval řadu věcí v Rakousku a Německu.

- v Berlíně dostal možnost instalovat dílo v budově, kde byl původně archív STB. Místo mělo obrovskou historickou naléhavost – rozdělení a opět spojení obou částí města, ale i Evropy, úděl jednotlivce a jeho postoje. Vznikla padesát metrů dlouhá a dvacet tun těžká realizace nazvaná Linie paměti, sestavená z 240 balíků skartovaných archívních materiálů, obsahující složky policejní, zdravotní, daňové apod. Každý fragment byl částíčkou lidského údělu.

- v roce 1988 vytvořil Kafka Sedm kamenných hromad v německém Steinu
- hromádky váží dohromady 56 tun, jsou vysoké asi 160 cm
- jsou vytvořeny z různých druhů barevných sochařských kamenů, ta poslední černá je z uhlí
- autor ukazuje, že i hromada kamení má estetickou hodnotu, barvu, tvar, vztah k přírodě, tak jako např. i hromada barevného listí

Ivan Kafka – 7kamenných hromad pro Stein, 1988,
Rakousko

Ivan Kafka – Lesní koberce pro náhodné houbaře,
říjen 1993, 4druhy sebraného listí, Stromovka ,
Praha

Ivan Kafka – Lesní koberce pro náhodné houbaře,
1994, 1999, 12 druhů listí, Stromovka, Praha

Ivan Kafka – Skutečnost a sen, 1990, Německo,
Rakousko

Ivan Kafka – Míra snesitelnosti

Roudnice nad Labem, 4. 10. – 18. 11. 2012

- nejnovější prezentace autorových děl byla k vidění v Roudnici nad Labem
- kromě velké instalace v hlavní síni i malá retrospektiva dřívějších děl
- v hlavní výstavní síni vytváří Kafka lavinu tří horizontů, vytvořených z červenobílé ohraničující pásky, která jakoby unikla z vymezeného toku a rozhodla se rozutěct do celého prostoru klenby
- signalizačními barvami, mohutností měřítko i expresivní dynamikou zkoumá Kafka limity lidské únosnosti

Ivan Kafka – Míra snesitelnosti, Roudnice nad Labem,
2012

Ivan Kafka – Warnung aus Freude, Mnichov 1997

- v roce 1997 zastupoval Kafka Česko na Benátském bienále
- to mu přineslo řadu pozitivních ohlasů, členství v berlínské akademii umění nabídky výstav a realizací v zahraničí
- o svém díle řekl:
- „Věci, které dělám a jimiž se zaobírám, obsahují z velké části tu stále přítomnou nenávratnou pomíjivost. Zbude z nich jen pár ušmudlaných fotek. Život je také konečný. Ale i tak to má všechno dohromady něco do sebe a až doposud to byla obrovská zkušenost.“